

pesti központnak terjeszti fel. A vizsgálat eredménye bizonyára megnyugtatólag hat a közönségre, mert adataival ép a legsúlyosabb vádak nem nyertek beigazolást.

Utazás háborus problémák körül.

Egy olasz sorhajókapitány megállapításaiból.

Irtá: Zsoldos Benő.

Dieső talián szövetségesünkkel vívott 20 hónapos háborunkban volt módunk szögről-végről megismerni egy alattomos, hitszegő nemzet természetrajzát. Tisztában vagyunk szándékai felől, tudjuk már, mi rejtett felénk küldött nyájas mosolya alatt a „szövetséges hűség” álarcával a béke boldogabb időszakában. Titkai nem lehetnek már előttünk az olaszoknak, — sajnos, nekünk is drága áldozatunkba került, míg megtanultuk, hogy kár volt oly szilárdan bízni a brigantik és lazzaronik azelőtti andalító hűségnyilatkozataiban.

Előttünk állván most már azok a fényes eredmények, melyeket a világhódító olasz rettenetes nekirugaszkodásoknak utánna csekély husz hónap alatt kiszorított: megfelelő érdeklődéssel vettem a kezembe egy olasz sorhajókapitánynak: *Eugenio Bollati di Saint Pierre*-nek „Nauticae Res” című könyvében* 8—10 évvel ezelőtt, tehát a mai háborút jóval megelőzően a hadviselés kérdéseit illető megállapításait. Közvetlen olasz vélemények: lássuk, mennyiben igazolta fejtegetéseit a mai világháború s mennyiben cáfolta ez reá a fejtegetéseire, melyeket most kényelmesen rá lehet olvasni szegény fejére, ha ugyan azóta nem nyugoszik valahol a tenger fenekén.

Bollati mindjárt az előszavában megállapítja a háború tulajdonképeni célját, amely nem egyéb, mint „saját akaratunk érvényesítése az ellenségénél”, — alapelve pedig „az ellenségnek a legrövidebb idő alatt és a legkisebb veszteséggel való megsemmisítése.” Hát hiszen minden készség meg volt a jó taliánban, hogy velünk szemben érvényesítse a saját szerény kívánságait, nem rajta mult, hogy ez az érvényesítés némiképen akadályokba ütközött. Istennek hála: volt szövetségesünk valahogyan messze talált esni a háború fenti alapelveinek a gyakorlati alkalmazhatóságától is, mert az ádáz ellenséget — a magyart és osztrákot — még mindig nem semmisítette meg, még husz hónap alatt sem, amely pedig — ugyebár — elég rövid idő, — no meg a „legkisebb veszteséggel” sem, amilyenből aligha kérne még ekkorát, amikor véres fejét tapogatja.

Igy állván a dolgok: meglehetősen érdekes, mit beszél Bollati uram arról a bizonyos szövetségestársi hűségről, mely a könyve megírásakor még teljes pompájában virágzott. Nem azért olasz, hogy még öntudatlanul is ne igyekeznék valahogyan igazolni a későbbi fejleményeket, teljes határozottsággal megállapítván, hogy „a ma még szövetséges, holnap ellenséggé lehet.” Álláspontja teljesen megfelel az olaszok későbbi politikájának, mert hiszen arról igyekezik meggyőzni bennünket, hogy a „szövetségeseket különben se túlságos optimizmussal ítéljük meg. A történelem számos oly szövetségesről tud példát, melyek nem lelkiismeretesen teljesítették kötelességüket, vagy ígéretüket a döntő pillanatban be nem váltották; hány szövetséget le is tagadtak, amidőn a háború szerencséje elfordult tőlük.” Bollatinak feltétlenül igaza van akkor, mikor e kérdésben — egyéb kapaszkodó híján — a történelemre hivatkozik, mert az életnek eme tanítómestere előtt — sajnos — nem egészen szokatlanok a nemzeti erkölcs

ilyetén megtévelyedéseinek szomorú példái, — de abban meg igazán nekünk van igazunk, mikor hangsúlyozni kívánjuk, hogy a még oly sokat keresztülélt történelem is aligha produkálhatta még valaha a szövetségestársi hűség sárbatiprásának akkora megdöbbentő esetét, mint amilyennek nekünk a világháborúban a Bollati uram tisztelt nemzete kedveskedett. Igen, talpraesetten hirdette már egy évtizeddel ezelőtt a „Nauticae Res” írója, hogy a ma még szövetséges, holnap ellenséggé lehet. Szakasztott így vedlett át nyájas talián szövetségesünk máról-holnapra a vele annyi jót tett osztrák-magyar monarchia legádázabb, legfogcsikorgatóbb ellenségévé.

Nyilvánvalóan csakis azért, hogy töle telhetőleg eleget tegyen a Bollati uram könyvének további lapjain olvasható annak a megállapításnak, mely szerint „csak egyféle hadászatot ismerjünk — bármilyenek is a harc eszközei — minden tűnődés-tanakodás csak bizanzinizmus: „Győzni az ellenségen!” Nem egészen a makaróni-evők készségén mult, hogy mind e mai napig nem nyit alkalmunk közvetlen tapasztalásból megismerni azt az „egyféle hadászatot” s a gondviselésnek is akad valamelyes része abban, hogy az olasz tengerészisztnek fenti harsányhangu megállapítása a jelen esetben, velünk szemben, bizony csak teória maradt. A minthogy a világháború mindent felforgató orkánja — sok minden más, eddig csalhatatlannak hitt elmélet elsőprérével — szép szerével rácafolta Bollatinak a következő elméleti megállapítására is: „A katonai tudomány és az ökonomia az idő és pénz tekintetében kívánja a háború lehető leggyorsabb eldőlését, de legalább is annak az effektusnak a biztos keresztülvitelét, hogy a legelőször felülkerekedő nemzet a győző is marad.” A katonai tudománynak és az ökonomiának ez a kívánsága ma már — tudjuk, látjuk, — irott malaszt csupán, — de ezzel egyetemben aztán a talián remények korai sirba dőlését is jelenti, melyek voltak olyan szerények 20 hónappal ezelőtt oda irányulni, hogy az olasz hadüzenet után két-három csekély hónap múlva a mi szépséges monarchiánkból csak a két csizma marad meg, egyébként pedig szőröstől-bőröstől fel-falatoz majd bennünket a jó gyomru s ránk olyan éhes olasz világhatalom. Azóta még mindig csikorgatja a fogát, de most már nem csupán az éhségnek miata, hanem bizonyos figyelmeztető fejbeverések és hát — kiporlások okából is.

Megmondja aztán Bollati di Saint-Pierre azt is nekünk, hogy a háborút hogyan kell befejezni. A gyakorlatban nyilván most is ugyanezt a tanítást fogja velünk szemben érvényesíteni az olasz hadi talentum. Bár a jó taliánok ma már fölöttébb sokat rágódnak azon a problémán, hogy hiszen a háborút könnyű megkezdeni, de befejezni??... Mert hát Bollati szerint „a háborút úgy kell befejezni, hogy az ellenséget kitartással üldözzük, minden előnyösen elérhető helyzetet a magunkévá tesszük, teljes erőnket központosítjuk, hogy az ellenséget szétverve, úgy megsemmisíthessük, hogy minden esetleges visszátámadásra képtelen legyen. Végre a háború aránylag a legcsekélyebb költségekkel gyorsan befejezendő volna.” Igen, ez az: a legcsekélyebb költségekkel és gyorsan, — de úgy, hogy azért az ellenség is a lehető legjogérnyesebben agyon legyen lapítva. Most is ezek az olasz álmok, melyeket máris oh mily könyörtelenül szerte cibált a durva való...

Mindezeknek utána kíváncsi voltam még arra, hogy Bollati, mint hivatásos tengerész, tiz esztendővel ezelőtt miként vélekedett a torpedók és tengeralattjárók irányában. — Épen olasz részről van meg ennek a kérdésnek nem közönséges érdekessége, — mikor egy, erejével s a tengeri hadviselés terén való legyőzhetlenségével kérkedő tengeri hatalomról van szó. „Bár a tapasztalat azt tanít-

ja, — mondja az olasz írónk, — hogy minél kisebb egy torpedójármű, annál sikeresebben kezelhető, ennek dacára, napról-napra nagyobbakat építenek. A torpedók folytonos tökéletesítésének eszméje csak hátrányára van a fegyvernemnek. Ennél még sokkal komplikáltabb fegyvernem a tengeralattjáró hajó (Unterseeboot). Ezt igen sokan a tengeri háború ideáljának tartják s ettől teszik függővé a tengerpartok biztosítását. Ez azonban téves felfogás, amelytől gyakran a legszomorubb következményeket lehetne várni.” — Mikor ezeket írta Bollati, aligha ötlött az eszébe, hogy valamikor mennyire igaza lesz. A mai világháborúban az olasz tengerészet a tengeralattjárók részéről csakugyan a legszomorubb következményeket tapasztalhatta és várhatta. És kérdezze csak meg a német tengerészeti hadvezetőséget: mennyiben bizonyult tévesnek az az álláspontja, mellyel a tengerpartok biztosítása s a blokádnak elleni védekezés terén oly széleskörű szerepet juttatott a tengeralattjárókkal folytatott hadviselésnek.

Egy dolog föltétlenül kétségtelen: Eugenio Bollati di Saint Pierre olasz kir. sorhajókapitány ur csapnivalóan rossz próféta...

Csökken az olvasók száma Szegeden.

— Jelentés a városi muzeum és a Somogyi könyvtár múlt évi állapotáról. —

(Saját tudósítónktól.) Tömörkény István, a Somogyi-könyvtár igazgatója elkészítette a könyvtár és muzeum múlt évi állapotáról és fejlődéséről szóló évi jelentését és beterjesztette azt a tanács elé. A jelentésből közöljük a következőket:

A könyvtárba beosztott törzsanyag állománya az év végén 85.842 kötet. Az évi szaporodás 1067 kötet, amiből 273 kötet adomány és tagilletmény, a többi vétel és betét. Kötettünk 236 kötetet 615 koroná költségen. A törzsanyag állománya főszakok szerint: ösnyomtatvány 266, hittudomány 13.530, jogtudomány 5719, államtudomány 3541, orvostudomány és gyógyszerészeti 3190, matematika, fizika és természetrajz 9770, filozófia, művészetek, nevelés 7454, történelem, földrajz, néprajz, gemalogia, irodalomtörténet, régészet 15849, nyelvtudomány, irodalom 12669, vegyes 8810, ujság 5114 kötet.

Szolgálati idő tiz hónapon át minden köznapon délelőtt 10—1, délután 4—7 óráig, a nyári két hónapban délelőtt 10—12 óráig. Az olvasók összes száma 6697, tavaly 7654. Az olvasók átlagos napi száma 26, tavaly 30. Legtöbb olvasó volt december 23-án: 50, legkevesebb június 3-án: 6. Az olvasók száma hónapok szerint: január 850, február 805, március 704, április 449, május 481, június 358, szeptember (a szünneti olvasókkal együtt) 934, október 662, november 784, december 670. Foglalkozás szerint volt 730 nő, 3947 tanuló a középiskolák három felső osztályából, 101 pap, 253 tanár, tanító, 38 író, hírlapíró, 57 művész, 226 ügyvéd, jogász, 111 mérnök, építész, technikus, 11 orvos, 7 gyógyszerész, 401 katona, 211 állami tisztviselő, 18 községi tisztviselő, 66 vasutas és postás, 424 magántisztviselő, 1 önálló kereskedő, 17 kereskedősegéd, 1 önálló iparos, 61 iparossegéd — önálló földműves, 1 földművelési alkalmazott, 1 háztulajdonos, tőképénzes, 14 egyéb. Könyvtárnyitási nap volt 253, tavaly 250. Indokolt esetekben házi használatra kiadtak 179, elismervényre 534 kötetet. A könyvtárban olvasott művek száma 7965, tavaly 8704. Beosztás négy ízben történt.

A muzeumban az összes osztályok nyitva voltak minden vasárnap és ünnepnap délelőtt 10—1 óráig. Vidékiek ugyanezen

* Eugenio Bollati di Saint Pierre: „Nauticae Res.” Fordította Naszka Sándor. Sopron 1911. 110 lap.